

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта» Луцинської Олени Володимирівни

1. Актуальність теми дисертації

Актуальність та доцільність теми проблеми дослідження, обраної О.В. Луцинською, не викликає сумнівів з багатьох міркувань. Перш за все, в основі оновленого змісту освіти закладений компетентнісний підхід. Нові вимоги до професійної компетентності вчителя, який надалі залишається ключовою фігурою сучасних процесів модернізації освіти, ставлять на порядок денний завдання суттєвих змін у методології, технологіях, змісті підготовки педагогічних кадрів, приведення їх у відповідність з освітніми та культурними реаліями сьогодення. Ефективність навчання в умовах інформатизації суспільства в цілому і освіти зокрема обумовлюють необхідність формування інформаційно-комунікаційної культури майбутнього вчителя.

Інформаційно-комунікаційна компетентність як складник професійної компетентності вчителя початкової школи є засобом здійснення професійної діяльності педагога, майстерність якого має ґрунтуватись, з одного боку, на спеціальних професійних знаннях і різнобічних фахових вміннях, а з іншого — на вмінні здійснювати взаємообмін інформацією з учнями, батьками, колегами адміністрацією, працівниками освіти тощо.

З огляду на наведене вище дисертація Луцинської Олени Володимирівни є безумовно актуальною. Структура роботи є логічною й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-експериментального дослідження. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувача, його здатність системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертація виконана відповідно до наукової теми кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету «Педагогічна

наука та освіта у класичному університеті: акмеологічний підхід» (0116U001694)». Тему дисертації «Формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки» затверджено вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 27/10 від 26 жовтня 2016 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 29 листопада 2016 року).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому викладено авторський підхід до: вивчення, систематизації й узагальнення теоретико-методологічних і методичних основ формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів; забезпечення і визначення педагогічних умов цього процесу. Луцинською О.В. досліджено й уточнено сутність базових понять дослідження, обґрунтовано структуру інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів. Дисертанткою запропоновано класифікацію інформаційно-комунікаційних технологій за способом використання у системі початкової освіти. Розроблено і запропоновано систему інформаційно-комунікаційних завдань спрямованих на формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів. Розроблено електронний спецкурс «Інформаційно-комунікаційні технології у системі освіти: інтегрований підхід» (який визначено базовим у формуванні інформаційно-комунікаційної культури), запропоновано курс підвищення кваліфікації для вчителів «Цифрові технології в освіті». Розкрито практичне значення використання інформаційно-комунікаційних технологій. Луцинська О.В. визначає модель формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів як цілісну організовану систему професійної підготовки фахівця педагогічного профілю, що складається зі сукупності взаємопов'язаних і взаємозалежних складників. Складниками моделі є три взаємопов'язані блоки: цільовий (мета, завдання), змістово-методичний (компоненти ІКК, принципи, технології, форми, методи і засоби досягнення поставленої мети і контроль-результативний (рівні, критерії і показники сформованості компонентів інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів). Упровадження моделі забезпечують етапи і методологічні підходи.

Автором обгрунтовано педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної культури вчителя.

Результати досліджень, які наведено у дисертаційній роботі та опубліковано в наукових статтях, належать авторці і є її науковим доробком. В опублікованих у співавторстві працях автору належить: у колективній монографії — 15 сторінок, у статті у співавторстві з Н. Ростікус автору належить обгрунтування способів використання інтерактивної дошки у процесі розвитку мовлення учнів початкових класів, у статті у співавторстві з Л. Ковальчук автору належить теоретичне обгрунтування основних положень впровадження моделі формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів.

4. Достовірність та обгрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій

Результати, які наводить у дисертації авторка, є достовірними й обгрутованими на науковому рівні. Комплексна наукова проблема, яку авторка розв'язує з використанням теоретичних та емпіричних методів, є детально обгрутованою за допомогою результатів, здобутих у процесі проведення педагогічного експерименту, організованого на базах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (акт № 01-26/03/830 від 05.06.2019р.); Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (акт № 17/17-1280 від 22.08.2019 р.); Львівського національного університету імені Івана Франка (акт № 1496 від 22.04. 2019 р.); Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (акт № 01/10-472 від 21.05.2019 р.); Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (акт № 1612 від 12.09.2019 р.). Дані педагогічного експерименту інтерпретовано й статистично опрацьовано з використанням тесту критерію Манна-Уїтні, критерію Вілкоксона, критерію Пірсона. Для порівняння рівня досліджуваної ознаки в усіх групах використовувався критерій Краскела-Уоллеса.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

Формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки, складниками якої є: мета; завдання; методологічні підходи; компоненти інформаційно-комунікаційної культури майбутніх вчителів початкових класів; етапи; загальнодидактичні і специфічні методичні принципи; форми, технології,

методи, засоби навчання; рівні сформованості інформаційно-комунікаційної культури; критерії; педагогічні умови.

Визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки: мотивація студентів до формування інформаційно-комунікаційної культури; матеріально-технічне забезпечення закладів вищої освіти; інтегрована взаємодія викладачів нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; організаційно-дидактичне забезпечення навчальних дисциплін. Запропоновано класифікацію інформаційно-комунікаційних технологій за способом використання в освітньому процесі початкової школи.

Уточнено і доповнено сутність базових понять дослідження: «інформаційно-комунікаційні технології»; «інформаційно-комунікаційна культура»; «інформаційно-комунікаційні завдання»; «педагогічні умови».

Подальшого розвитку набули теоретичні і методичні засади формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

6.1. Публікації у періодичних наукових виданнях інших держав з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача

1. Lushchynska O. V. Use of blog as one of the effective means of the organization of educational and teaching process at higher school. SCIENTIA Nr 1. 2016. № 10. С. 19–25.

2. Lushchynska O. Information and Communication Technologies: Modernity and Prospects. *Całozyciowe uczenie i stawanie się: perspektywa teoretyczno–praktyczna / redakcja naukowa: Chabior A., Krawczyk Blicharska M., Kowalski S. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2015. P. 71–81[in English].*

6.2. Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Луциньська О. Формування мотивації учіння в учнів початкових класів приватної школи. *Гірська школа Українських Карпат*. 2016. № 14. С. 102–106.

2. Луциньська О.В. Перспективи використання інтернет-технологій у навчально-виховному процесі початкової школи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана*

Хмельницького. Педагогіка. Мелітополь, 2017. № 1. С. 257–266.). Режим доступу до ресурсу: <http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/1919/2530>.

3. Луцинська О.В., Ростикус Н.П. Використання мовленнєвих ситуацій та інтерактивної дошки на уроках розвитку зв'язного мовлення. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. Львів, 2016. Вип. 31. С. 272–278.

4. Луцинська О.В. Мультиплікації як один із засобів впливу на свідомість та поведінку молодших школярів. *Гірська школа Українських Карпат*. 2016. № 16. С.122-126.

5. Луцинська О.В. Формування інформаційно-комунікаційної культури у майбутніх учителів початкових класів засобами інформаційно-комунікаційних завдань. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. Глухів, 2019. Вип. 3 (41). С.35–47.

6. Луцинська О.В. Use of information and communication technologies in English language teaching at primary school. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. Львів, 2018. Вип. 33. С. 135–158.

7. Ковальчук Л.О. Луцинська О.В. Модель формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки. *Молодь і ринок*. Дрогобич, 2020. №5 (184). Режим доступу до ресурсу: <http://mir.dspu.edu.ua>.

6.3. Розділ у колективній монографії

Луцинська О.В. Педагогічні засади використання освітніх веб-технологій учителями початкових класів. Актуальні проблеми педагогічної освіти: соціокультурний вимір / М.І. Олійник, А.Ю. Войтович та ін.. Львів: ФОП Кепешук П. М., 2018. С. 266–282.

6.4. Статті у наукових виданнях

1. Луцинська О.В. Сучасна й ефективна дуже практика — з мультфільмами вивчати математику! *Учитель початкових класів*. 2017. № 12. С. 42–45.

2. Луцинська О.В. Способи використання сервісу Learning apps на уроках математики в початковій школі. *Учитель початкових класів*. 2019. № 1. С.18–20.

3. Луцинська О.В. Як без зусиль запам'ятати слово? Малюнок допоможе нам у цьому. *Учитель початкових класів*. 2020. № 9-10. С.14–16.

4. Луцинська О.В. Збірник інформаційно-комунікаційних завдань для майбутніх учителів початкових класів. Львів : Факультет педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, 2019. 95 с.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозиумах, семінарах тощо

1. Лущинська О.В. Залучення студентів до використання мережевих журналів як одного із засобів взаємодії та обміну інформацією. *Матеріали науково-практичної конференції 3-4 листопада 2016 року*. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. С. 20–24

2. Лущинська О.В. Інтерактивна дошка як засіб мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів. *Глухівські наукові читання – 2015. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук: матеріали V Міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів 25–27 листопада 2015 року*. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2016. С. 37–40.

3. Лущинська О.В. Використання інноваційних технологій у роботі зі студентами. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. Вип.1. С. 20–24.

4. Лущинська О.В. Теоретико-методологічні засади використання віртуальної (інтерактивної) дошки у процесі формування ІКК у майбутніх вчителів початкових класів. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 3-4 травня 2018 року*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 49–51.

5. Лущинська О.В. Використання мультимедійної презентації у процесі організації навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку. *Матеріали теоретико-практичного семінару 20 січня 2017 р.* Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. С. 112–115.

6. Лущинська О.В. Місце освітніх веб-технологій у педагогічній діяльності викладачів. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. Вип. 2. С. 26–29.

7. Лущинська О.В. Сучасне навчання з використанням інформаційно-комунікаційних засобів. *Інформаційні технології в освіті та науці : збірник наукових праць*. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2019. Вип. 11. С. 188–191.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Здобуті результати розширюють і доповнюють теоретичні й практичні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів і мають важливе наукове значення для їхнього використання у навчальних курсах. Запропоновані інформаційно-комунікаційні завдання можуть слугувати дидактичним матеріалом у процесі викладання дисциплін загального і вибіркового циклів.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Доцільно підкреслити практичне значення дослідження, а саме: застосування наукових положень і висновків у діяльності викладачів; доцільності впровадженні розробленої моделі у систему професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів з метою формування високого рівня інформаційно-комунікаційної культури; можливості використання матеріалів у дипломній та післядипломній освіті вчителя початкових класів. Важливе практичне значення має спецкурс «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: інтегрований підхід» та розроблені інформаційно-комунікаційні завдання — дидактичні засоби для організації квестів, ділових ігор, проектних робіт, самостійної роботи студентів.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертацію заслухано та обговорено на фаховому семінарі кафедри початкової та дошкільної освіти (протокол № 2 від 22.01.2021 р.). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не висунуто.

У цілому дисертація Луцинської Олени Володимирівни «Формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано наукове завдання з розроблення моделі формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів, забезпечення й обґрунтування педагогічних умов її реалізації.

На основі зазначеного вище можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації здобутих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота «Формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167).

2. Дисертація відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка»).

3. Наукові праці Лушинської О.В., опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають п. 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167.

4. Дисертація «Формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки» рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов
для природничих факультетів

Морська Л.І.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
для природничих факультетів

Микитенко Н.О.

25 січня 2021 р.

Підписи проф. Морської Л.І. та проф. Микитинко Н.О. засвідчую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка, доц.

Грабовецька О.С.